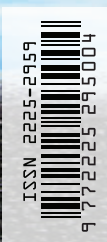

Bankieri

ALBANIAN ASSOCIATION OF BANKS
SHOQATA SHQIPTARE E BANKAVE

Botim Nr. 31
Prill 2019

NDËRHYRJA E JASHTËZAKONSHME NË BANKA

AUDITORI FINANCIAR

CoCo Bonds

Obligacionet e veçanta, për situata të veçanta

Në kontekstin e një krize thelbësore të institucioneve kryesore financiare, apo sistemike, këto obligacione, nëse konvertohen në kohën e duhur, mund të ndihmojnë jo vetëm në parandalimin e falimentimit të institucionit financiar, por dhe të injektojnë kapital, i cili nuk do të mund të merrej ndryshe, brenda një periudhe të shpejtë kohe.

Prof. Asoc. Dr. Arbi AGALLIU

Administrator

UNIVERSITETI EUROPIAN I TIRANËS, UET

Çfarë janë CoCo Bonds?

CoCo Bonds, është emri teknik i shkurtuar i "Contingent Convertible Bond", që nënkupton një obligacion të konvertueshëm dhe njëkohësisht të kushtëzuar. Ky është një produkt interesant, që ofrohet sot nga sistemi bankar në vendet e zhvilluara. Si çdo obligacion tjetër, ai përfaqëson një instrument me të ardhura fikse, që konvertohet lehtësisht në kapital, sidomos në rast të ndodhjes së ngjarjeve të pazakonta në veprimtarinë financiare të vendit, apo tregjeve financiare.

Konceptimi bazë i këtij produkti u bë nga profesori amerikan Robert Merton i Columbia University, në vitin 1990. Profesor Merton e konceptoi atë si një garanci në dorë të investuesve, nëse do të kishte

kriza financiare në sistem, apo diçka do të trondiste stabilitetin financiar të vendit. Më vonë, ky koncept shërbeu si një nga elementet bazë, që ndihmuan për kapërcimin e krizës financiare globale të viteve 2007 – 2008. Rregullatorët formësuan një instrument të tillë, në prag të shpërthimit të krizës financiare, në përpjekje për t'i lehtësuar qeveritë nga dëmi moral që shkaktuan masat e shpëtimit të bankave me paratë publike. CoCo Bond-i i parë u emetua nga Lloyds në vitin 2009 dhe megjithëse tregu i tyre është i ri dhe i vogël (duke u nisur nga zero), ai është rritur vazhdimisht nga viti në vit e deri një vit më parë vlera e tyre e tregut kaloi 100 miliardë euro. Proven e parë instrumenti e kaloi në vitin 2017 kur Banco Popular Espanol u përthith nga Banco Santander, duke "fshirë" rreth 1.25 miliardë euro CoCo Bonds të së parës.

Si funksionon CoCo Bond? Në kontekstin e një krize thelbësore të institucioneve kryesore financiare, apo sistemike, këto obligacione, nëse konvertohen në kohën e duhur, mund të ndihmojnë jo vetëm në parandalimin e falimentimit të institucionit financiar, por dhe të injektojnë kapital, i cili nuk do të mund të merrej ndryshe, brenda një periudhe të shpejtë kohe. Nga ana tjetër, CoCo Bond-et në vitin 2014 u bënë shumë të njohura, për faktin se ndihmuan bankat në përmbushjen e kërkesave të tyre për kapital, në përmbushje të kërkesave të Bazel

III, të cilat e krahasojnë kapitalin e bankës me aktivet e saj, për të parë nëse veprimtaria e bankës mund të rrezikohet në rast krizash.

Po çfarë e bën të veçantë CoCo Bond-in nga obligacionet e tjera? Për CoCo Bonds-et literatura jep këtë përkufizim: "Dallimi ndërmjet CoCo Bonds dhe obligacioneve të tjera është i lidhur me procesin e konvertimit. Obligacionet (e konvertueshme), në përgjithësi, i sigurojnë mbajtësit mundësinë për ta konvertuar atë në momentin që ai ka dëshirë, ndërkohe që CoCo Bond-i nuk mund të konvertohet në kapital, derisa raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit të bankës emetuese bie nën një nivel të caktuar, kur banka detyrohet t'i konvertojë këto obligacione. Nëse raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit të bankës bie nën nivelin rregullator, borxhi shndërrohet në aksione të zakonshme."

Sistemi financiar shqiptar dhe CoCo Bonds

Në këto tre dhjetëvjeçarë tranzicion, përtej ndryshimeve rrënjësore në zhvillimin ekonomik të vendit, në tërësinë e sipërmarrjeve të ndryshme, mund të pohohet fort se ndërmjetësit financiarë janë ata që kanë pasur dhe treguar zhvillimin më të konsiderueshëm dhe serioz, krahasuar me gjithë pjesën tjetër të aktorëve dhe sipërmarrjeve si pjesëmarrëse të tregut. Bankat, si përfaqësuesi më i denjë dhe domethënës i ndërmjetësve

financiarë në Shqipëri, përtej problematikave që gjeneron vet realiteti i tregut shqiptar, përbëjnë një sektor që në tërësinë e tij është i ngjashëm me një sistem bankar të një vendi të zhvilluar. Nga ana tjetër, pjesë e rëndësishme e ndërmjetësve financiarë janë edhe shoqëritë e sigurimeve, të cilat bëjnë përpjekje për t'u zhvilluar dhe për të zhvilluar dita ditës tregun, pavarësisht se deri më tani kultura e sigurimeve vullnetare, ku këto shoqëri tradicionalisht sigurojnë marzhe më të larta fitimi, është ende në nivele të moderuara. Zhvillimi i sektorit bankar, i rregulluar dhe monitoruar rigorozisht nga Banka e Shqipërisë, është i lidhur pazgjidhshmërisht me zhvillimin ekonomik të vendit, kështu që problematikave të ekonomisë kombëtare do të pasqyrohen, në mënyrë të pashmangshme, edhe në ecurinë dhe ritmin e tij. Kushtet ekonomike të tregut dhe konsumatorit shqiptar bëjnë që dhe sistemi bankar të jetë i përqendruar më së shumti në produktet, apo shërbimet tradicionale, si: depozita e hua, apo një sërë shërbimesh të pagesave në funksion të të tretëve.

Në këtë kontekst, niveli i zhvillimit ekonomik dhe kultura modeste financiare e publikut investues në Shqipëri kanë kushtëzuar, deri më sot, një gamë të kufizuar produktesh dhe shërbimesh financiare. Sot, në sistemin bankar shqiptar, nuk është e lehtë të artikulohet mbi produktet derivative, produktet e strukturuar të investimeve në letra me vlerë, etj. Sot fare pak banka kanë emetuar obligacione, ndërkohë që ky treg është ende në fazën e tij të konceptimit dhe të hedhjes së hapave të parë, kryesisht në vendosjen e praktikës funksionale të tregut parësor të emetimit të tyre. Gjithsesi, mund të konstatohet se tashmë ka ardhur koha që edhe bankat tregtare të fillojnë të mendojnë dhe krijojnë produkte

interesante investimi, të cilat do të nxisnin publikun investues shqiptar, individ dhe biznes, të investonin në këto produkte moderne, përtej atyre tradicionale, tashmë prej kohësh në sistem.

Në këtë realitet të zhvillimit të tregut financiar shqiptar, Banka e Shqipërisë, gjatë dy viteve të fundit, po i kushton një vëmendje të veçantë monitorimit dhe mbikëqyrjes së tregut, apo elementëve të cilët do të ndihmojnë rimëkëmbjen e shpejtë, në rast të një krize të mundshme financiare. Në këtë kontekst, CoCo Bond-i vlerësohet si një element interesant. Vihet re se, edhe në tregjet e zhvilluara, të cilat kanë

Megjithëse ka banka në Shqipëri që kanë emetuar obligacione me këto karakteristika, ka ardhur koha që ato, në përgjithësi, ta bëjnë pjesë të strategjisë së tyre rritjen e kapitalit nëpërmjet instrumenteve të tillë, që konvertohen në aksione.

pasur, apo kanë hasur vështirësi të caktuara financiare, futja e produkteve si CoCo Bonds ka bërë që të sigurohet një qarkullim më i shpejtë i kapitalit, duke krijuar prespektiva më të sigurta, në kohë të turbullta të krizave të ndryshme.

Por a ka vend për CoCo Bonds në Shqipëri? Banka e Shqipërisë është orientuar tashmë drejt krijimit të të gjithë prespektivave të sigurta, apo duke ndërtuar skenarë, që janë në funksion të përbalimit me sukses të situatave të krizave të ndryshme financiare. Kështu, ngritja pranë Bankës së Shqipërisë e strukturës përkatëse për ndërhyrje të jashtëzakonshme në banka dhe përpjekjet në këtë drejtim, kanë

bërë që emetimi i CoCo Bonds edhe në Shqipëri mund të mos jetë një realitet kaq i largët, me gjithë sfidat e stadi të zhvillimit të tregut financiar shqiptar. Karakteristikave të këtij instrumenti hibrid e bëjnë atë të kërkuar për rritje kapitali, në rast se banka i nënshtrohet procesit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Ky proces lidhet me ristrukturimin e një banke, e cila përshkak të problemeve të likuiditetit, gërryerjes së kapitalit, apo problemeve të tjera me natyrë specifike, mund të jetë në kushte të paaftësisë paguese. Një nga instrumentet që mund të përdoret për ndërhyrje të jashtëzakonshme, apo ristrukturim të një banke, është dhe instrumenti i rikapitalizimit nga brenda, i cili në parim realizon ristrukturimin e bankës nëpërmjet përthithjes së humbjeve nga aksionarët e bankës dhe rritjes së kapitalit, për të plotësuar nivelin rregullator, nëpërmjet konvertimit të obligacioneve në kapital aksionar. Në këto kushte, edhe për bankat shqiptare mund të rekomandohet që të kenë në bilanci të tyre instrumente të tillë, në mënyrë që të jenë të përgatitura dhe të përballojnë me sukses edhe momente vështirësie të veprimtarisë së tyre. Megjithëse ka banka që kanë emetuar obligacione me këto karakteristika, ka ardhur koha që ato, në përgjithësi, ta bëjnë pjesë të strategjisë së tyre rritjen e kapitalit nëpërmjet instrumenteve të tillë, që konvertohen në aksione.

Ashtu siç tregon edhe eksperiencia ndërkombëtare, investues në këto obligacione janë më së shumti investuesit institucionalë, të tillë si: shoqëritë e sigurimit, apo fondet private të pensionit, ndaj zhvillimi i tregut të kapitalit, krahas kapaciteteve institucionale rregullatore, do ndihmonte edhe më tej në jetësimin e një instrumenti të tillë edhe në Shqipëri.